

koje bi osigurale opskrbu mlijekom i mliječnim proizvodima stanovništva ove NR, koje se od godine do godine u prilično jakom tempu povećava. Osobito naglo raste broj stanovnika u gradovima i industrijskim mjestima, a za njihovu opskrbu hoće se znatnih napora čitavog niza faktora kako iz područja proizvodnje, tako i iz područja prerade, transporta, raspačavanja i t. d. Pritom i rad naučno-istraživačkih zavoda treba da odigra značajnu ulogu. Zadaci su teški i odgovorni, a mogu biti povoljno riješeni samo uz skladnu suradnju svih tih faktora.

Potreba ove suradnje izričito je istaknuta i u zadacima nedavno osnovanog Mljekarskog Instituta FNRJ u Beogradu, pa se nadamo, da će rad toga Instituta u bližoj budućnosti uroditi rezultatima, koji se od njega očekuju.

Đogić Mijo

O UZDIZANJU I ŠKOLOVANJU MLJEKARSKIH KADROVA

Pošto je u posljednje tri godine izgrađen, a većinom i pušten u pogon cijeli niz centralnih mljekara i sabirnih stanica na terenu (naročito onih s kompresorskim uređajem za nisko hlađenje mlijeka), pojavljuje se sada pitanje otkuda i na koji način ćemo što prije popuniti potrebna mjesta u mljekarama kvalificiranim stručnim ljudima, koji bi s obzirom na komplikovanost modernih strojeva primljenih iz pomoći UNICEF-a, mogli što više i što prije odgovarati postavljenim zadacima.

Potrebu za što većim brojem stručnog mljekarskog kadra u zemlji ne nalaže samo izgradnja modernih mljekarskih objekata, nego i činjenica, da u našem mljekarstvu treba prijeći na suvremeni i već naučno ispitani način obrade i prerade mlijeka, kako bismo mogli što prije opskrbljivati gradove i industrijske centre zaista kvalitetnim i zdravim mlijekom i mliječnim proizvodima. Ovi proizvodi treba da budu takve kvalitete, da podmire ne samo potrebe domaćeg tržišta, nego da se mogu izvoziti i u inostranstvo u svako doba godine.

Podizanje kvalitete mlijeka i mliječnih proizvoda u vezi sa standardima za mlijeko i mliječne proizvode, kao i iznalaženje načina, da se ukloni konkurencija za vrijeme obilja mlijeka (pune laktacije), sve su to zadaci, koje trebaju rješavati baš mljekarski kadrovi, i to jednako oni na terenu počevši od proizvodnje mlijeka do sabirnih stanica i do centralnih mljekara, u centralnim mljekarama i do potrošača.

O uzdizanju tih ljudi govori se stalno na svim mjestima, gdje se diskutira o unapređenju našeg mljekarstva. Isto je tako u posljednje vrijeme u našem »Mljekarstvu« zapaženo više članaka, koji obrađuju to pitanje, a napisali su ih naši stručnjaci prof. dr. Francetić Mirko, dr. Stević Bogoje i ing. Lašić.

Ne bih u ovom članku želio obrazlagati, zašto je stručni mljekarski kadar u takvom stanju i tko je za to kriv, jer je to uglavnom poznata stvar, a i govoreno je o tome u štampi i na raznim sastancima. Svrha ovog članka jest, da iz prakse iznesem svoje mišljenje, na koji bi se način što prije odgojilo dovoljno stručnog podmlatka u našem mljekarstvu.

Ističem, da je to dosta težak zadatak, koji se ne da riješiti naprećac, a ni po kakvoj šabloni i teoriji, a ni samom školskom kvalifikacijom. Za to zvanje hoće se u prvom redu ljubavi, a zatim dugogodišnje prakse. To vrijedi i za visokoškolanog čovjeka; mljekarskog stručnjaka, kome je zadaća, da rješava raznovrsne mljekarske zadatke i problematiku, koja se tiče tehnike i tehnologije mljekarstva. Po mojem mišljenju uglavnom su dva načina, kako možemo riješiti to pitanje. Treba:

- a) dopuniti stručno znanje ljudi, koji sada rade u mljekarstvu;
- b) stvarati nove stručne kadrove redovnim školovanjem.

U pogledu uzdizanja kadrova smatram, da treba prvo stručno odgajati ljude, koji sada rade u mljekarama, a imaju volju i uvjeta, da svoje znanje dalje dopune i usavrše. Takovim ljudima treba omogućiti, da se usavršavaju u radu, gdje su dosad najviše radili i za koje zvanje pokazuju najviše volje i smisla. Mislim, da nam tu ništa drugo ne preostaje, nego održavati u pojedinim republikama i u pojedinim mljekarskim centrima strogo specijalne duže ili kraće tečajevе, kao na pr. tečaj za sirare i maslare, za pasterizaciju mlijeka i za daljnju manipulaciju mlijekom; tečaj za mljekarske laborante, za tehničare i t. d. Nakon svršenog takvog tečaja polaznik bi trebao nakon stanovitog vremena početi u drugi, treći i tako redom u više takovih tečajeva, kako bi dopunio i ponovio potrebno znanje iz prijašnjeg rada i iz ostalih grana mljekarske proizvodnje, te se time postepenim ovakovim školovanjem osposobio za rad u mljekari na svakom radnom mjestu. To bi bio dulji put, no takovi kandidati ne bi predmetni materijal iz mljekarstva naročito teško svladavali, jer bi to bili uglavnom već dugogodišnji radnici u mljekarama, kojima su poznati osnovni pojmovi iz svake grane mljekarske djelatnosti, Ovdje mislim na prilike u NR Hrvatskoj, gdje bi taj zadatak najbolje moglo riješiti Udruženje mljekarskih poduzeća Hrvatske, naravski uz potporu i materijalne žrtve samih mljekarskih poduzeća. Poznavajući prilike i u drugim republikama u zemlji mislim, da bi se na taj način spomenuti zadatak mogao rješavati i kod njih uz neke manje izmjene, kad bismo ga prilagodili specifičnostima u pojedinim republikama. Imenovano Udruženje već je u dva navrata održalo slične tečajeve, i to jedan za direktore poduzeća, a drugi specijalno za sirare. Baš ovaj posljednji tečaj bio je naročito koristan.

Osim ovih tečajeva potrebno je ljudima u mljekarama održavati što više raznih predavanja, prikazivati poučne filmove, širiti stručnu štampu i t. d. Sve će to mnogo pridonijeti, da se uzdignu sadanji mljekarski kadrovi u našim mljekarskim poduzećima.

Za odgoj budućih kadrova u mljekarstvu ne preostaje nam ništa drugo, nego da ih redovno školujemo. Pod školovanjem mislim specijalne mljekarske niže i srednje škole, a za visokoškolsku naobrazbu Poljoprivredni fakultet. Ovdje bismo mogli odmah postaviti pitanje: kakove mljekarske kadrove sada najviše trebamo? Teško je danas na to pitanje odgovoriti, no smatram, da bi trebalo paralelno početi odmah sa sva tri smjera školovanja, a prioritet išao bi ovim redom: niže škole, fakultet, a onda srednje škole.

Za niže mljekarske škole smatram dvogodišnje ili trogodišnje škole, a svršeni učenici tih škola bili bi budući praktični i stručni majstori svoga zvanja. Ove bi škole bile slične onoj u Kranju i bar jedna takova škola bila bi prijeko potrebna u NR Hrvatskoj.

Srednje mljekarske škole trebali bi pohađati svršeni đaci nižih mljekarskih škola (nikako đaci sa svršena 4 razreda gimnazije), a nastava bi trajala 4 godine. Svršeni učenici tih škola imali bi rang velike mature i nakon dvije do pet godina prakse bili bi mljekarski učitelji, instruktori, laboranti, tehnički upravitelji, komercijalni upravitelji i sl.

Kada sam već spomenuo tehničke upravitelje, mogao bi se taj zadatak riješiti i s navedenom srednjom mljekarskom školom ili s nižom mljekarskom školom, poslije s tehničkom školom (sa strojarskim smjerom) tako, da posljednji imaju dvije do tri godine praktičnog rada u mljekari, kako bi svladali i tehnološku stranu te struke.

S obzirom na iznesene zadatke srednje mljekarske škole mislim, da bi jedna takova škola bila dovoljna za cijelu zemlju, a od nižih mljekarskih škola trebala bi u svakoj republici bar po jedna, a eventualno i više.

Niže i srednje mljekarske škole mogu izvršiti svoj zadatak potpuno samo onda, ako su u sastavu moderne ili uzorne mljekare, koja bi imala sve faze suvremene proizvodnje, i u kojoj bi se učenici mogli praktički poučavati, kako bi nakon izlaska iz škole bili gotovi mljekarski stručnjaci. Kad bi se osnivale škole ove vrsti bez navedenih mljekara, t. j. da đaci nemaju svestrane praktične nastave, sigurno je, da ne bi postigle svoju svrhu, i po mojem uvjerenju bolje ih je ne osnivati. Kao primjer takve promašene škole neka naša posluži Srednja mljekarska škola u Smederevskoj Palanci, pa i ona u Pirotu.

Što se tiče visokokvalificiranih budućih mljekarskih stručnjaka s fakultetskom spremom smatram, da u prvom redu dolaze u obzir apsolventi Poljoprivrednog fakulteta, iz jednostavnog razloga, jer se mljekarstvo na tom fakultetu uči uz druge poljoprivredne grane, koje su s time u vezi i bez kojih se ne može unaprijediti mljekarska proizvodnja. Ovdje bi trebalo imati na umu potrebu, da se studenti na Poljoprivrednom fakultetu već tokom studija opredjele na vrijeme za predmete iz mljekarstva, a naročito za praktični dio studija, kako bi bili što spremniji, kad nakon završenih studija stupe na rad. Ovima kandidatima trebalo bi omogućiti u zajednici s mljekarskim poduzećima, da praktično rade u zemlji i inostranstvu, kako bismo dobili visokokvalificirane mljekarske stručnjake, koji mogu zauzeti svako mjesto u širokoj mljekarskoj struci počam od obrade tla, od proizvodnje i pripreme krme za ishranu muzara, pa preko proizvodnje, obrade i prerade mlijeka sve do snabdijevanja potrošača, uključivši tu i organizaciju, ekonomiku i t. d.

Novoosnovani Institut za mljekarstvo FNRJ u Beogradu među mnogobrojnim svojim zadacima na polju unapređenja našeg mljekarstva ima i zadatak, da uzdigne mljekarske kadrove, pa bi nam on mogao dati svoje mišljenje o školovanju nižeg, srednjeg i visoko školovanog kadra.

Na koncu bih još spomenuo, da bi se znatno ublažila nestašica školovanog mljekarskog kadra, kad bismo prikupili već svršene đake sadanjih mljekarskih škola, koji se nalaze u službi izvan svoje struke. Razlog, zašto oni rade izvan svoje struke, uglavnom nam je poznat i trebalo bi stvoriti uvjete, da se ti ljudi vrte svojoj struci. (Narodna Republika Crna Gora nema niti jednog mljekarskog stručnjaka ili majstora, koji bi radio u svojoj struci, iako je Mljekarska škola u Kranju dosad odgojila stanoviti broj takovih ljudi). Stoga mislim, da bi i ova mjera pridonijela povećanju broja stručnog mljekarskog kadra, jer sličnih primjera imade i u ostalim Narodnim Republikama.